

OLIV TA'LIMDA INTERAKTIV USULLARDAN FOYDALANILGAN HOLDA O'QITISH TEXNIKALARI

Raximova Gulsum Po'latovna

Toshkent davlat tibbiyot universiteti

Annotatsiya. Mazkur maqolada oliy ta'lim jarayonida talabalarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish, axborotni ongli o'zlashtirish va doimiy esda saqlash ko'nikmalarini shakllantirishda "5W1H" (What? Why? Who? When? Where? How?) hamda mnemonika (xotira faollashtiruvchi assotsiativ texnikalar) metodlaridan foydalanish samaradorligi tahlil qilingan. Tadqiqot o'quv jarayonini faollashtirish, talabaning bilimni o'zlashtirish jarayonida faol subyekt sifatida ishtirokini ta'minlash bo'yicha amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: 5W1H, Mnemonika, oliy ta'lim, talabalar

Kirish. Oliy ta'lim tizimida talabalardan nafaqat tayyor bilimlarni o'zlashtirish, balki o'rganganlarini amaliyotga qo'llash, yangi g'oya va yechimlarni taklif etish, tahlil qilish va mustaqil fikrlash talab etiladi. Bunday maqsadga erishish uchun o'qitish jarayonida interfaol, refleksiv va kognitiv faoliyatni kuchaytiruvchi metodlardan foydalanish muhimdir. Shunday metodlar qatoriga "5W1H" va mnemonika usullari kiradi. Ushbu metodlar talaba tafakkurini faollashtiradi, bilimlarni tizimlashtirishga yordam beradi hamda eslab qolish jarayonini engillashtiradi.

Metodning pedagogik mohiyati. O‘qitish jarayonida ko‘p hollarda talaba **tayyor ma’lumotni yodlashga** urinadi. Bunda u bilimni chuqur tahlil qilmaydi. “5W1H” esa talabani **savol berish orqali mustaqil fikrlashga majbur qiladi**. Bu metod o‘qitishning quyidagi funksiyalarini bajaradi:

Funksiya	Izoh
Analitik	Ma’lumotni qismlarga ajratish va tahlil qilishga yordam beradi
Tizimlashtiruvchi	Bilimni tartibli va mantiqiy shaklda joylashtiradi
Muammoli fikrlashni rivojlantiruvchi	Savollar orqali mavzuga chuqur kirishga majbur qiladi
Kommunikativ	Guruh muhokamasi va o‘z fikrini asoslashga undaydi

“5W1H” usulining nazariy asoslari

“5W1H” tahlil modeli dastlab jurnalistika va menejment jarayonlarda muammolarni aniqlash, ularni tahlil qilish hamda yechim ishlab chiqishda qo‘llanilgan. Metodning asosiy mazmuni quyidagi savollardan iborat:

Belgilanishi	Savol	Mazmuni
What?	Nima?	Mavzu yoki jarayonning mohiyatini aniqlash

Belgilanishi	Savol	Mazmuni
Why?	Nima uchun?	Mazkur jarayonning sabablarini anglash
Who?	Kim?	Unda ishtirok etuvchi shaxslarni ko'rsatish
When?	Qachon?	Vaqt, davriylik va ketma-ketlikni belgilash
Where?	Qaerda?	Joy yoki kontekstni aniqlash
How?	Qanday?	Jarayonning bajarilish shaklini tahlil qilish

Didaktik jihatdan ushbu model talaba tafakkurini ketma-ketlikda yo'naltirish, mavzu mohiyatini to'liq ochish va kontseptual tushunishni mustahkamlashga xizmat qiladi.

O'quv jarayonida "5W1H" usulini qo'llash texnikasi

O'qitish jarayonida mazkur metod quyidagi bosqichlarda joriy etiladi:

Mavzuni taqdim etish: Mavzuga oid asosiy tushunchalar qisqa va tushunarli bayon qilinadi.

Savollar orqali tahlil qilish: Talabalar mavzuni 6 ta savol yordamida ochib beradi.

Guruhli muhokama: Talabalar javoblarini taqqoslaydi va asoslaydi.

Refleksiya: Har bir talaba o'z xulosasini shakllantiradi.

Amaliy qo'llash: Mavzu asosida loyiha yoki kichik tadqiqot bajariladi.

Bu bosqichlar talabaning analitik fikrlash ko'nikmalarini faollashtiradi.

Mnemonika usulining psixologik-pedagogik asoslari

Mnemonika — xotirani rivojlantirish, eslab qolishni yengillashtirishga qaratilgan maxsus texnikalar majmui bo'lib, u assotsiatsiya, kodlash, qisqartirish, metafora va obrazli fikrlashga tayanadi. Psixologik nuqtai nazardan, inson ma'lumotni tartiblangan, obrazli va bog'langan ko'rinishda tezroq yodlaydi. Shuning uchun mnemonik usullar oliy ta'limda murakkab terminlar, kategoriya va formulalarni oson o'zlashtirishda muhim o'rin tutadi.

Mnemonik texnikalargakiradi: **Akranimlar (qisqartmalar), Assotsiativ obrazlar, Ritm va qofiya asosida yodlash, Ketma-ketlikni hikoya shaklida kodlash.**

Oliy ta'limda mnemonika usulidan foydalanish texnikasi

Mnemonika usullarini dars jarayoniga tatbiq etish quyidagicha amalga oshiriladi:

Murakkab termin yoki tushuncha tanlanadi.

Ushbu tushunchaga mos obraz, qisqartma yoki metafora yaratiladi.

Talabalar bilan assotsiatsiyalar muhokama qilinadi.

Yodlash jarayonida takrorlash, qo'llash va mustahkamlash bosqichlari bajariladi.

Masalan, **pedagogik jarayon bosqichlarini** yodlash uchun: “*Tashxis – Maqsad – Mazmun – Metod – Natija – Baholash*” ketma-ketligi “**TaMaMaMeNaBa**” tarzida kodlanishi mumkin.

“5W1H” va mnemonika usullarini integratsiyali qo‘llash samaradorligi

Ikki metodni birgalikda qo‘llash quyidagi natijalarga olib keladi:

Mavzuni chuqur tushunish va mazmunini tahlil qilish kuchayadi.

Talabalarning mustaqil fikrlash va savol berish faoliyati rivojlanadi.

Xotira orqali bilimni mustahkamlash samarali bo‘ladi.

Bahs-munozara va tadqiqotchilik faoliyati faollashadi.

Xulosa. Oliy ta’lim tizimida o‘qitishning zamonaviy texnikalaridan foydalanish talabalarning faolligi va bilimlarni ongli o‘zlashtirishiga bevosita ta’sir qiladi. “5W1H” metodi mavzuni keng qamrovda tahlil qilishga xizmat qilsa, mnemonika usullari mazkur bilimlarni uzoq muddat esda saqlashni ta’minlaydi. Ushbu metodlarni birgalikda qo‘llash talabalarning intellektual salohiyatini oshirish, ularning mustaqil fikrlash, tahlil qilish va amaliyotga tadbqiq etish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Toshnazarova, N., Baratov, N., & Utegenov, Y. (2025). TIBBIYOT TALABALARINI O‘QITISHDA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANISHNING ILMIY-PEDAGOGIK ASOSLARI. *PEDAGOG*, 8(11), 12-17.
2. Toshnazarova, N., Baratov, N., & Utegenov, Y. (2025). OLIY TA’LIMDA “5W1H” VA MNEMONIKA USULLARIDAN

FOYDALANILGAN HOLDA O'QITISH

TEXNIKALARI. *PEDAGOG*, 8(11), 18-24.

3. Utegenov, Y., Urinboyev, J., O'tkirov, M., Kurbanov, G., Toshnazarova, N., & Baratov, N. (2025). MEXANIK (OBSTRUKTIV) SARIQLIK: TUSHUNCHASI, TASNIFI, ETIOLOGIYASI, PATOGENEZI, KLINIKASI VA DIFFERENTIAL DIAGNOSTIKA. *Modern education and development*, 37(3), 75-82.
4. Kurbanov, G., Urinboyev, J., O'tkirov, M., Toshnazarova, N., Baratov, N., & Utegenov, Y. (2025). DIAGNOSIS, TREATMENT AND PREVENTION OF CROHN'S DISEASE, PEUTZ-JEGHERS SYNDROME AND ULCERATIVE COLITIS: A COMPREHENSIVE CLINICAL REVIEW. *Modern education and development*, 37(3), 66-74.
5. Urinboyev, J., O'tkirov, M., Kurbanov, G., Toshnazarova, N., Baratov, N., & Utegenov, Y. (2025). ВЕДЕНИЕ ПАЦИЕНТОВ ПОСЛЕ БАРИАТРИЧЕСКИХ ОПЕРАЦИЙ. *Modern education and development*, 37(3), 58-65.
6. Baratov, N., Urinboyev, J., O'tkirov, M., Kurbanov, G., Toshnazarova, N., & Utegenov, Y. (2025). LIVER DISEASES: BACTERIAL AND AMOEBIC ABSCESES AND JAUNDICE IN LIVER CIRRHOSIS. *Modern education and development*, 37(3), 83-91.
7. Toshnazarova, N., Baratov, N., Utegenov, Y., Urinboyev, J., & Utkirov, M. (2025, October). EARLY DETECTION OF ACUTE PANCREATITIS AND OPTIMIZATION OF ITS MANAGEMENT: CURRENT EVIDENCE AND PRACTICAL RECOMMENDATIONS. In *International Conference on Medicine & Agriculture* (Vol. 1, No. 1, pp. 84-89).
8. Urinboyev, J., O'tkirov, M., & Kurbanov, G. (2025). ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРЕПОДАВАНИИ ХИРУРГИЧЕСКИХ ЗАБОЛЕВАНИЙ. *PEDAGOG*, 8(11), 25-30.

9. Urinboyev, J., O'tkirov, M., & Kurbanov, G. (2025). USING INTERACTIVE METHODS IN TEACHING MEDICAL STUDENTS IN HIGHER EDUCATION. *PEDAGOG*, 8(11), 31-36.
10. Mirzayeva, G. P., Jabbarov, O. O., Umarova, Z. F., Qodirova Sh, I., Tursunova, L. D., Nadirova Yu, I., & Rahmatov, A. M. (2023). Assessment of Efficacy and Optimization of Antiplatelet Therapy in Patients with Ischemic Heart Disease.
11. Аъзамхонов, А. А., Насриддинова, Н. Н., Максудова, М. Х., & Надирова, Ю. И. (2020). ИЗУЧЕНИЕ АСПЕКТОВ ИШЕМИЧЕСКОЙ БОЛЕЗНЬЮ СЕРДЦА, ОСЛОЖНЕННОЙ ХРОНИЧЕСКОЙ СЕРДЕЧНОЙ НЕДОСТАТОЧНОСТЬЮ. *Студенческий вестник*, (3-2), 66-67.
12. Каримов, А. А., Сайдалиев, Р. С., & Надирова, Ю. И. (2020). ВЛИЯНИЯ ПРИМЕНЕНИЯ САКУБИТРИЛ/ВАЛСАРТАН У БОЛЬНЫХ ХСН. In *ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ В СОВРЕМЕННОЙ НАУКЕ* (pp. 14-18).